

Sayın Başkan, Değerli Meclis üyeleri, hepinizi şahsım ve Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Değerli Meclis Üyeleri,

Küresel ekonomilerde, farklı kritik konuların krize dönüştüğü, akümüle olduğu bir dönemi yaşıyoruz. Başta küresel güvenlik sorunu olmak üzere, stagflasyon, resesyon, enerji ve gıda krizinin yaşandığı fragmantasyon sürecinden geçiyoruz.

Küresel ekonomilerin, yerel önceliklere odaklandığı, ulus devlet anlayışının güçlendiği, küreselleşme olgusunun sorguladığı, bölgeselleşmenin daha fazla konuşulmaya başlandığı bir dönemi hep beraber yaşıyoruz.

Geçen ay yapılan Davos görüşmelerinde küreselleşme olgusu yeniden tartışılırken, küçük ölçekli globalizasyon süreci ön plana çıktı. Bunu kanıtlar nitelikte, Avrupa Merkez Bankası başkanı Davos'ta iş dünyası ile yaptığı toplantıda; "küreselleşmenin sonuna geliyoruz hazır olun derken, yakın müttefiklerle sıkı ilişkiye gireceğiz" ifadesini kullandı.

Görülüyor ki ülkeler arasında küreselleşmenin mantığına aykırı oluşumlar ön plana çıkmaya başladı. Bu gelişmeler, küresel tedarik zincirlerini olumsuz yönde etkilerken, küresel düzende tedarik zincirlerinin çeşitlendirilmesi zaruret haline geldi.

2008 küresel krizi, ardından küresel ölçekte hız kazanarak süregelen ticaret gerilimleri, ekonomik milliyetçilik, bugün ise pandemi ve sonrasında ulusal güvenlik sorununun yarattığı riskler her geçen gün daha da artıyor.

Önce pandemi, sonrasında Rusya-Ukrayna geriliminin yarattığı kriz, 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın büyük kısmında egemen olan 'ulusal üretim→uluslararası ticaret' sistemini; 'uluslararası üretim→endüstri içi

ve firma içi ticarete' dönüştüren 'küresel değer zincirlerini de sarsarak yeniden yapılanmaya yöneltti.

Bu süreçte 'reshoring', yani 'dış kaynak kullanımı (outsourcing) ve dışarıda üretim (offshoring) yoluyla ülke dışında gerçekleştirilen üretim aşamalarının yeniden yurt içerisine taşınması' eğiliminin güçlendiğini de görüyoruz.

Bu durum, uluslararası üretim açısından daha kısa, daha az parçalanmış değer zincirlerine ve daha yüksek coğrafi katma değer yoğunluğuna yol açarak, ulusal ekonomilerin yeniden sanayileşme arayışlarında çeşitli fırsatları ve zorlukları beraberinde getirmektedir.

Ülkemizin de dâhil olduğu gelişmekte olan ekonomilerin, küresel ekonomideki bu değişimden ne yönde etkileneceğini belirleyecek olan temel unsurların başında ise ekonomik büyüme stratejilerinin mahiyeti ile teknoloji ve inovasyon yetenekleri gelmektedir.

Değerli Meclis üyeleri,

ABD tarafında enflasyon eğilimleri bozulmaya devam ederken, FED beklentilerin üzerinde, 75 baz puanlık bir faiz artışına gitti. Bu artış ile diğer ülkelere göre faiz farkı açılırken, bazı ülkeler para birimlerinin değerlerini korumak için ardı ardına faiz arttırma kararı alıyorlar.

Yani küresel bazda geniş kapsamlı bir sıkılaştırma sürecine giriyoruz. Parasal sıkılaştırma devam ederken, varlık alımlarının tersine dönmesi, küresel döviz miktarını azaltırken, dövize ulaşma maliyeti de her geçen gün artıyor.

Dışarıda bu gelişmeler piyasanın yönünü belirlerken, içerde yüksek enflasyon, yüksek cari işlemler açığı ve kredi hacminde daralma ekonomik aktiviteleri zorlaştırmaya devam ediyor.

Türkiye ekonomisi yapısı itibariyle büyüyen, gelişen ve krediye dayalı, yani paraya dayalı bir ekonomidir. Ne zaman para muslukları açılırsa ekonominin büyümesi, özellikle sanayide yatırımlar hızlanmaktadır. Son dönemde ticari kredilerde ivme kaybı yaşandığını gözlemliyoruz.

Özellikle sanayi tarafı yüksek oranda kredi büyümesine bağlı olduğundan, gelecek dönemde üretimde ivme kaybı yaşanma ihtimalinin güçlendiğini söyleyebiliriz.

Küresel tarafta enflasyon ve faiz eğilimlerinin yükseldiği bir dönem yaşanırken, içerde ise enflasyon eğilimlerinin bozulmaya devam ettiği bir dönemdeyiz.

2021 yılının son dört ayında 500 baz puanlık indirim yapan Merkez Bankası, yılın ilk altı ayında olduğu gibi Haziran ayında da politika faizinde bir değişikliğe gitmeyerek %14 seviyesinde sabit tuttu.

Birçok ülke bozulan enflasyon eğilimleri karşısında, enflasyonu önceliklendirirken, büyümeden feragat edip, faiz artışına devam ediyor. Türkiye ise küresel ekonomilerden ayrışarak, büyümeyi önceliklendirip enflasyona razı olan faiz seviyesinde bir değişikliğe gitmiyor.

Mevcut durumda para-maliye politikasında doğru eşgüdümün sağlanması gerekiyor. Eşgüdümü sağlayan sıkı para, genişleyici maliye-gelirler politikası olmadan Merkez Bankasının alacağı kararlar, istikrara katkı sağlamamaktadır. Yani Para politikası tek başına yetersiz kalmıştır ve diğer politikalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Değerli Meclis üyeleri,

Sanayi sektörü ve sektörün ihracata katkısıyla Türkiye ekonomisi 2022 yılı birinci çeyreğinde % 7,3'lik büyümeye ulaştı. 2021 ilk çeyreğinde olduğu gibi 2022 ilk çeyreğinde de dış talep ve hane halkı tüketimine dayalı bir büyüme performansı ön plana çıktı. Yılın ilk çeyreğinde tüm

ana sektörler GSYH büyümesine olumlu yönde katkı sağlarken, sadece inşaat sektöründe daralma gerçekleşti.

Son üççeyrektir devletin nihai tüketim harcamalarındaki azalma eğilimi önemli bir gelişmedir. Ülkemiz büyük altyapı yatırımlarının birçoğunu tamamladı. Bundan sonraki süreçte cari açığa yol açan ürünler başta olmak üzere kaynaklarımızı üretime kanalize edecek bir seferberlik başlatmalıyız.

Pandemi sonrasında büyümenin itici gücü olan sanayi üretimi, yılın ilk çeyreğinde de %7,4 artışla büyümenin önemli bir lokomotifi olmuştur. Yüksek maliyet ve likiditeye ulaşmanın zorlaştığı bir döneme rağmen sanayi sektörü ekonomimizin yüz akı olmuş ve büyümeye önemli katkı sağlamaya devam etmiştir.

Sermaye malı üretiminin dört çeyrek sonra pozitif dönmeye başlaması, diğer sektörlerdeki ivme kaybı karşısında yatırımların bunu telafi ettiğini göstermektedir. Bu durum, gelecek dönemde üretimin devamlılığı ve ekonominin istihdam yaratma kapasitesi açısından olumlu bir gelişmedir.

Diğer yandan, mevsimsellikten arındırılmış büyümenin önceki çeyreğe göre %1,2 artması, büyümede ivme kaybını ortaya koymaktadır. Rusya-Ukrayna savaşı ile dış talebin büyümeye katkısının gelecek çeyreklerde azalacağını da dikkate almamız gerekmektedir.

Büyümenin anlam ifade etmesi için kapsayıcı ve sürdürülebilir olması önemlidir. 6 çeyrektir süren bir büyüme trendini yakaladık. Enflasyonist ortamda büyümenin yüksek kalması son derece değerli. Büyümenin sürdürülebilirliği için, kredi genişlemesinden daha ziyade sanayi ve ihracat üzerinden gerçekleşmesi çok önemli .

Mevcut konjonktür üretimin ve üretmenin ne kadar önemli olduğunu her geçen gün gösteriyor. Kapanan ve daralan ekonomilerde Arz'a ulaşma

imkânı azalırken, kendi kendine yetebilme kabiliyeti yüksek olan ülkeler önemli avantajlara sahip oluyor.

Değerli meclis üyeleri;

Büyüme dinamiklerimiz yüksek ama ne yazık ki büyümenin istihdama katkısını göremiyoruz. Bu durum da büyümenin kalitesini tartışmaya açıyor. Yüksek işsizlik, 2000’li yıllar boyunca ülkemizin en temel problemlerinden biri olmuştur. Böyle bir gerçek karşımızda dururken diğer taraftan biz sanayiciler eleman bulmakta zorlanıyoruz yani bir paradoks ile karşı karşıyayız.

Yüksek büyüme yıllarında dahi mevcut ekonomik yapıyla kaydedilen büyümenin istihdam yaratmaması, işsizliğin yüksek kalması, ülkemizde ‘istihdamsız büyüme’ olgusuna işaret etmektedir. Bir ülkede, belli bir zaman aralığında, mevcut ekonomik yapıyla kaydedilen büyümenin istihdam yaratmaması, yeni iş imkânları yaratmaması durumu ‘istihdamsız büyüme’ olarak ifade edilir.

İstihdamsız büyüme yaşanan bir ekonomide, gelirin toplum bireyleri, sosyal sınıflar ve bölgeler arasındaki dağılımı da bozulmakta ve böylece ‘kalkınmasız büyüme’ söz konusu olmaktadır.

Rekabet üstünlüğünü sağlayan en önemli faktörler, inovasyon, teknolojik olarak hazır olma durumu ve işgücünün piyasadaki verimliliğidir.

Ülkemizin rekabet seviyesinin arttırılabilmesi için, yüksek beşeri sermaye kapasitesine sahip olması, Ar-ge’nin büyük çoğunluğunun pazarlanabilir ürün ve hizmete dönüştürülebilir nitelikte olması, yani beşeri sermaye kapasitesinin etkin olarak kullanılması gerekir. Beşeri sermayenin niteliğinin yükselmesinin de eğitimin kalitesinin arttırmasına geçtiği de unutulmamalıdır.

Doğru işgücü ile yüksek katma değerli üretim yapılabilir. Türkiye'nin yüksek kaliteli ve yüksek katma değerli ürünlere geçebilmesi için hem yeni yatırımlara hem de daha nitelikli işgücüne ihtiyacı vardır.

Üniversite mezunu işsizlerin bu kadar fazla olmasının yanında sanayicilerin ara mesleklere kalifiye eleman bulamaması da ülkemizin bir gerçeğidir. Bu mezunlarımızın meslek edindirme programları ile eğitilmeleri ve iş dünyasına kazandırılmaları gerekmektedir.

Ülkemizde rekabet açısından bir takım kısıtlarımız var. Öncelikli olarak bizim insan kaynağı planlaması yapabilmemiz lazım. Çok sayıda istihdam edilemeyen üniversite mezunları mı yetiştirmeliyiz, yoksa az sayıda, yeteri kadar ama çok kaliteli üniversite mezunları ve bilim adamları mı yetiştirmeliyiz? Bu tercihi doğru yapmamız lazım. Biz çokluktan yana doğru gidiyoruz. Bunu önlememiz ve insanlarımıza ciddi anlamda bir meslek kazandırabilmemiz, mahir insanlar yetiştirebilmemiz lazım.

Değerli Meclis Üyeleri,

Günlerdir işverenler olarak önemli gündem maddelerimizden birini asgari ücrete ara bir artış konusu oluşturuyor. Bu tartışmaları beklentilerin üzerinde gerçekleşen enflasyon artışı ve sabit gelirlilerin satın alma gücünün azalması gündeme getirdi.

Ben de gazeteci arkadaşlarımızın soruları üzerine bir süredir bu konudaki görüşlerimi ifade etmeye çalışıyorum.

Biz sanayiciler olarak çalışanlarımızla birlikte üretiyor, onlarla bir değer yaratıyoruz. Onların gelirlerinin artması, refah seviyelerinin yükselmesi daha huzurlu bir işyeri daha verimli bir üretim anlamına geliyor.

Bu nedenle hiçbir işveren çalışanını mağdur etmek istemez, daha iyi bir gelire kavuşmasını arzu eder.. Size kendi işletmemden örnek vermek istiyorum. Ben kendi işletmemde yılbaşında gerçekleştirilen zamdan iki ay önce ücretlerde bir iyileştirmeye gittim.. Arkasından asgari ücret artışlarını yansıttık.. Tabi yüksek enflasyon alım gücünü düşürüyor. Bu nedenle mayıs ayının başında da tekrar bir düzenleme yaptık.

Eminim benzer şeyleri sizler de işletmelerinizde yaşıyorsunuz...

Yani söylemeye çalıştığım imkânı olan, ürünlerine enflasyon oranında zam yapabilen işletmeler çalışanlarının ücretlerini de zaten herhangi bir düzenlemeye ihtiyaç kalmadan artırmaktadırlar.

Ama diğer yandan, ürün ve hizmetlerinin ücretlerini kendi belirleyemeyen, maliyetlerinin büyük bölümünü işçilik ücretleri oluşturan firmalarımız da bulunmaktadır. Bu firmalarımızın yapılacak yüksek artışları karşılaması da oldukça zordur.

Özellikle ilaç sektörü ve araç muayene istasyonu gibi fiyatları kamu tarafından belirlenen sektörlerde de sıkıntı yaşanmaktadır. Ürün ve hizmetlerine zam yapamayan bu gibi sektörler, asgari ücrete yapılacak artışlarla birlikte büyük sıkıntı yaşayacaklardır..

Temmuz ayında yapılacak artışta da bu yükleri kaldıramayacak olan işletmelerimizin dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

Yapılacak artış, zaten yüksek borçluluğa sahip reel sektörün istihdam yaratma kapasitesini azaltacak bir sonuca yol açmamalı. Devletimiz bu yükü reel sektörle paylaşarak, işletmelerimizin varlığını sürdürebilmesi için destek olmalıdır.. Çünkü iş yeri yoksa iş de yok.

Değerli Meclis Üyeleri,

Sosyal güvenlik sistemimizle ilgili bir noktaya daha dikkatinizi çekmek istiyorum.. Geçmişte zaman zaman yapılan popülist politikalarla sosyal güvenlik sisteminin aktüeryal dengelerinde bozulmalar olmuştu. 1999 ve 2008 yıllarında sosyal güvenlik sistemimizde önemli reformlar gerçekleştirildi..

Bundan sonra yapılacak düzenlemelerde popülist politikalara dönülmemesi, bu reformların ruhuna aykırı düzenlemeler yapılmaması gerektiğini düşünüyoruz.. Hem sosyal güvenlik sisteminin açık vererek kamuya yük olmaması, hem de çalışabilir işgücünün en verimli çağında yasada belirtilen yaş sınırına kadar sistemin içinde kalması ülkemizin geleceği açısından oldukça önemlidir.

Son bir konuyu daha sizlerle paylaşarak konuşmamı bitirmek istiyorum.. Bu yıl ticari kredi hacmi 500 milyar lirayı geçti.. Yarın kredilerimizin devre faizlerinin son ödeme günü ve maalesef bunu ödeyemeyecek firmalarımız var..

Bankalar da şu anda kredi musluklarını iyice kısmış durumdadır. En azından devre faizlerini ödeyecek kadar kredi kullandırmaları lazım.

Eğer bu sorunu çözemeysek ihracatta da üretimde de sıkıntı yaşanmaya başlar. Bu konuyu da buradan dikkatinize sunmak istedim..

Sözlerime burada son verirken, katılımınız için tekrar teşekkür ediyor, yaklaşan Kurban Bayramınızı da kutluyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.